

2009 20-7

Støttepædagogs omtale af et barn i et offentligt forum. Tavshedspligt

En støttepædagog fortalte en tidligere kollega om et bestemt barn mens de kørte i bus. Barnet blev omtalt meget negativt. Der blev ikke nævnt navne, stednavne eller tidsperioder ved samtalen i bussen. I bussen sad også en pige som kendte støttepædagogen fordi hun havde været støttepædagog for pigens lillebror. Hun kunne høre samtalen og var sikker på at det var hendes lillebror der blev omtalt.

Støttepædagogen fik en påtale af den kommune hun var ansat i, fordi kommunen mente at hun havde brudt sin tavshedspligt.

Ombudsmanden var uenig i kommunens opfattelse af reglerne om tavshedspligt. Han mente ikke støttepædagogen brød sin tavshedspligt ved – i anonyme vendinger – at omtale et konkret barn i et offentligt forum. Han lagde vægt på at det kun var dem der i forvejen kendte barnet og de konkrete omstændigheder der blev omtalt, der ville vide hvem barnet var.

Ombudsmanden henstillede til kommunen at genoptage sagen og overveje om der var grundlag for påtalen.

Kommunen skrev den 21. januar 2010 til mig at kommunen i den konkrete sag ville efterkomme henstillingen i min udtalelse, og at kommunen på den baggrund ville trække påtalen tilbage.

(J.nr. 2008-3925-803).

Ombudsmandens udtalelse

”1. Sagens tema

Der er i forbindelse med min behandling af sagen rejst spørgsmål om hvorvidt påtalen (også) var begrundet i at (A) havde talt om sit arbejde i negative vendinger i det offentlige rum. Jeg henviser til kommunens udtalelse af 23. december 2008 og fagforbundet (X)'s bemærkninger hertil i brevet af 8. januar 2009. Dette er et emne der primært knytter sig til forholdet mellem offentligt ansattes ytringsfrihed og loyalitetspligten.

2. december 2009

Forvaltningsret
112.2

Kommunen har dog i udtalelsen af 5. marts 2009 præciseret at påtalen blev givet fordi kommunen mente at (A) havde brudt tavshedspligten ved at omtale et konkret barn i bussen.

Jeg har derfor ikke foretaget mig noget på baggrund af det (X) og kommunen har skrevet om hvorvidt (A)'s negative omtale af sit arbejde kunne begrunde – eller var en del af begrundelsen for – påtalen.

Kommunen har i øvrigt i sin udtalelse af 23. december 2008 præciseret at det var kommunens opfattelse at (A) havde brudt den almindelige tavshedspligt, og at der ikke kunne pålægges hende en videregående tavshedspligt.

Jeg har på den baggrund udelukkende beskæftiget mig med spørgsmålet om hvorvidt det var berettiget at kommunen gav (A) en påtale for brud på den almindelige tavshedspligt for offentligt ansatte.

2. Blev tavshedspligten brudt?

Ifølge påtalen af 13. august 2008 lagde kommunen til grund at (A) havde overtrådt sin tavshedspligt fordi hun havde omtalt et bestemt barn i det offentlige rum.

Efter min gennemgang af sagen er jeg ikke enig med kommunen i dens opfattelse af reglerne om tavshedspligt. Jeg mener ikke der er grundlag for at antage at (A) brød sin tavshedspligt ved samtalen i bussen.

Her følger en nærmere begrundelse for min vurdering af sagen:

Oplysningerne om barnet som (A) var støttepædagog for, var oplysninger der var underlagt tavshedspligt af hensyn til en persons interesse i at beskytte oplysninger om personlige forhold. Jeg henviser til straffelovens § 152, stk. 3, og forvaltningslovens § 27, stk. 1, nr. 6. Der er ikke uenighed om dette forhold.

Den nævnte regel i forvaltningsloven har følgende ordlyd:

§ 27. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, jfr. borgerlig straffelov § 152 og §§ 152 c-152 f, når en oplysning ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, herunder navnlig til:

...

6) enkeltpersoners eller private selskabers eller foreningers interesse i at beskytte oplysninger om deres personlige eller interne, herunder økonomiske, forhold,

....'

Det er en forudsætning for at anvende bestemmelsen i § 27, stk. 1, nr. 6, at oplysningerne angår bestemte personer, virksomheder eller foreninger mv. Videregivelse af oplysninger om f.eks. rent private forhold vil derfor ikke indebære et brud på tavshedspligten hvis videregivelsen sker i helt anonymiseret form, jf. f.eks. min udtalelse i Folketingets Ombudsmands beretning for 2003, s. 699 ff*.

Unavngivne personer kan dog også være genstand for en strafbar krænkelse af tavshedspligten. Det afgørende må her være om en lidt videre kreds af mennesker kan genkende de pågældende oplysninger og ved at oplysningerne drejer sig om en bestemt persons privatliv. Se f.eks. dommen i Ugeskrift for Retsvæsen, 1960, s. 382, der anså betegnelsen 'en overretssagfører, der tidligere har spillet en vis rolle i det kommunale liv i ...' for at være tilstrækkelig præcis til at der var tale om fortrolige oplysninger. Det er dog næppe nok at vedkommende kan genkende sig selv. Jeg henviser til betænkning nr. 998/1984 om tavshedspligt, s. 75, og John Vogter, Forvaltningsloven med kommentarer, 3. udgave (2001), s. 523. Jeg henviser desuden til min udtalelse i Folketingets Ombudsmands beretning for 2005, s. 170 f*.

Det fremgår af oplysningerne i sagen at der var tale om en almindelig samtale med en tidligere kollega. (A) omtalte nogle vanskeligheder og uhensigtsmæssigheder der primært vedrørte den måde hendes arbejde i en tidligere periode havde været organiseret på. Disse forhold var sammenfaldende med den periode hvor (A) havde været støttepædagog for det omhandlede barn, og de var til dels knyttet til hendes arbejde med dette barn.

Der er ikke uenighed om at (A) konkret fortalte at det pågældende barn var et vanskeligt barn der slog og sparkede, og at barnet havde knækket (A)'s briller. Der blev ikke nævnt navne eller bestemte perioder for forløbet.

Omfanget af oplysningerne og de konkrete omstændigheder i sagen gjorde at det kun var dem der hørte samtalen, og som i forvejen kendte de involverede personer og de konkrete omstændigheder, der ville kunne identificere barnet.

Jeg har på den baggrund vanskeligt ved at se at (A)'s samtale i bussen kunne føre til at offentligheden ('en videre kreds', se ovenfor) kunne identificere barnet og dermed få kendskab til tavshedsbelagte oplysninger om barnet.

Det understreges af at det efterfølgende viste sig at samtalen ikke drejede sig om det barn som tilhøreren troede at hun 'genkendte' via samtalen i bussen. Hvis tilhøreren rent faktisk havde identificeret sin lillebror ud fra samtalen, ville dette dog normalt heller ikke have været ensbetydende med at en videre kreds af mennesker ville have vidst hvilket barn der blev talt om. Selv om tilhøreren havde haft ret i at det var hendes bror der blev omtalt i bussen, ville dette altså heller ikke i sig selv have ført til at (A) havde brudt tavshedspligten.

Jeg mener derfor ikke der er grundlag for at antage at (A) brød sin tavshedspligt ved – i anonyme vendinger – at fortælle om et konkret barn i et offentligt forum.

Under pkt. 3 og 4 har jeg redegjort for nogle særlige spørgsmål som jeg har overvejet i forbindelse med min behandling af sagen.

3. Samtalen var med en (tidligere) kollega

Oplysninger der umiddelbart virker anonyme, kan miste deres anonymitet hvis den der modtager oplysningerne, har et kendskab til den eller de personer oplysningerne drejer sig om, eller til andre oplysninger der gør en identifikation mulig.

Jeg har tidligere beskæftiget mig med denne problemstilling, bl.a. i udtalelsen i Folketingets Ombudsmands beretning for 2002, s. 182 f*. I sagen havde et ægtepar der skulle adoptere en kinesisk pige, fået et andet barn end det de var blevet godkendt til at adoptere. Adoptionssamrådets sekretariat videregav oplysninger om ægteparret til en tv-station der ville bringe en udsendelse om bl.a. dette ægtepar. Oplysningerne var delvist anonymiserede idet navnene var slettet. Ombudsmanden udtalte at det må kræves at der er stor sikkerhed for at den som får oplysningerne udleveret, ikke i forvejen har kendskab til den pågældendes identitet, ligesom det må kræves at oplysningerne ikke i sig selv indeholder sådanne kendetegn at en identifikation er mulig. Ombudsmanden udtalte endvidere at det i denne henseende ikke var nok at nogle navne var blevet slettet, og at oplysningerne havde mistet deres karakter af at være anonyme allerede fordi tv-stationen i forvejen kendte ægteparrets identitet.

Jeg har på den baggrund overvejet hvilken betydning det havde at (A) talte med en tidligere kollega i bussen. Han eller hun kunne muligvis identificere det pågældende barn på grund af sit kendskab til kommunen – også selv om barnets navn eller lignende oplysninger ikke blev nævnt.

Ud fra de oplysninger jeg har fået, er der ikke noget der tyder på at (A) ikke havde tilstrækkelig sikkerhed for at kollegaen ikke vidste – eller kunne regne

ud – hvem det var (A) havde omtalt ved samtalen. Dette forhold kan derfor ikke ændre min opfattelse af at (A) ikke brød tavshedspligten ved samtalen med kollegaen.

4. Sanktionens karakter

Kommunen har bl.a. i udtalelsen af 23. december 2008 fremhævet at der kun blev meddelt (A) en tilrettevisning eller en påtale, og at der ikke var tale om en alvorligere sanktion hvilket ellers kunne have været resultatet af et brud på tavshedspligten.

Det fremgår dog klart af både sagen og af kommunens tilkendegivelser at påtalen har karakter af en sanktion, og at den er meddelt med henblik på at undgå gentagelser.

Uanset at der kun blev givet (A) en påtale, mener jeg derfor der er grundlag for at kommunen ser på sagen igen.

5. Konklusion

Efter min gennemgang af sagen er jeg ikke enig med kommunen i at det kan lægges til grund at (A) brød tavshedspligten ved samtalen i bussen. Jeg mener derfor det var kritisabelt at hun fik en påtale for dette forhold.

Jeg har meddelt kommunen min opfattelse. Jeg har samtidig henstillet til kommunen at genoptage sagen og – i lyset af det jeg har anført – overveje om der er grundlag for påtalen.

Jeg har bedt kommunen om at underrette mig om sagens videre forløb. Som udgangspunkt foretager jeg mig dog ikke mere i sagen, medmindre jeg hører fra foreningen eller (A) igen.

Jeg foretager mig herefter ikke mere i sagen.”

Kommunen skrev den 21. januar 2010 til mig at kommunen i den konkrete sag ville efterkomme henstillingen i min udtalelse, og at kommunen på den baggrund ville trække påtalen tilbage. Jeg skrev derfor til kommunen at jeg ikke foretog mig mere i sagen.

Sagsfremstilling

Jeg har gennemgået sagen på baggrund af fagforbundet (X)'s klage, korrespondancen i sagen og de akter jeg har fået fra kommunen. Der er slettet en række oplysninger i de akter jeg har modtaget fra kommunen, og det er mit indtryk at kommunen har anset det for at være nødvendigt at anonymisere akterne før de blev sendt via e-mail til mig. Det har ikke haft betydning for min gennemgang af sagen, og forholdet har derfor ikke givet mig grundlag for at foretage mig noget eller indhente yderligere oplysninger.

Det fremgår af kommunens notat af 4. august 2008 at kommunen blev kontaktet af en mor til en dreng som A havde været støttepædagog for. Moren fortalte at hendes datter havde kørt i bus med A som hun genkendte som lillebrorens støttepædagog. Søsteren havde siddet bag ved A, og hun havde ikke kunnet undgå at høre A's samtale med sin sidemand. A fortalte at hun 2½ år tidligere havde været rigtig træt af sit job, og at det mest skyldtes en dreng som ikke var til at styre, og som det var en pestilens at være sammen med. Alle i institutionen havde syntes at han var rigtig træls, og han havde også smadret A's briller. Storesøsteren hørte ikke brorens navn nævnt, men ud fra oplysningerne kunne det kun være hendes bror.

Ifølge kommunens notat mente storesøsteren at det virkede som om det var en kollega A talte med. Moren nævnte desuden at hendes søn og støttepædagogen ikke havde et godt forhold til hinanden.

Samtalen med moren førte til en tjenstlig samtale ved hvilken A blev meddelt en påtale. Referatet af samtalen, dateret 13. august 2008, beskriver grundlaget for påtalen. Kommunen har under referatets pkt. 4 fremhævet følgende forhold som uacceptable:

"At (A) bryder sin tavshedspligt ved i et offentligt rum at omtale et barn, som muligt kan genkendes. Et barn hvis navn ikke nævnes, men som søster opfatter som værende egen bror. Dette er et brud på (A)'s tavshedspligt som offentlig ansat, idet hun uberettiget har videregivet oplysninger omkring sit arbejdsforhold der vedrører børn. Sagen tilspidises yderligere, idet barnet omtales i negative vendinger."

A's bemærkninger fremgår af mødereferatets pkt. 5:

"Det kan ikke have været (...), der var tale om. (A) tænker ikke tilbage på nogen særlige episoder derfra. (...) var i (...), men har overhovedet ikke haft en opførelse, som er omtalt i sagen

...

(A) kan selv genkende (...) fra historien. Han har også fyldt meget for (A). Det er således også (...) som har ødelagt brillerne og ikke (...).

Datteren har tydeligvis identificeret den forkerte, hvilket underbygger, at det ikke har været muligt at identificere omtalte person. Dermed er der ikke sket brud på tavshedspligten.

Oplysningerne er givet videre gennem flere led. (A)>datter>mor>forvaltningen, hvorved oplysningerne kan være fordrejet flere gange.

(A) bruger ikke ord som 'pestilens'. Alligevel vælger forvaltningen at tro på moderen, i stedet for at tro på (A), som har 35 års erfaring. Tvivlen bør forvaltningen lade (A) komme til gode."

Kommunen traf herefter afgørelse om at meddele A en påtale. I mødereferatet af 13. august 2008 er afgørelsen begrundet på følgende måde (under pkt. 6):

"Vi vælger at tro på (A)'s fortolkning i forhold til, hvilket barn der er tale om – idet der kan være usikkerhed omkring identificeringen.

(A) har alligevel overtrådt sin tavshedspligt, idet hun har omtalt et bestemt barn i offentligt regi.

Ledelsen har på baggrund af ovenstående, samt de modtagne bemærkninger truffet afgørelse om at meddele (A) en påtale. Samtidig skal (A) også fremadrettet sørge for at efterleve forvaltningens værdigrundlag – herunder at fremme et positivt omdømme for Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen."

Mødereferatet og dermed påtalen er underskrevet af en repræsentant for kommunen, A og hendes bisidder fra fagforbundet X.

Der var efterfølgende en række drøftelser mellem fagforbundet og kommunen der viste at der ikke var enighed om hvorvidt tavshedspligten var blevet brudt. Kommunen meddelte dog i en e-mail af 24. september 2008 at ledelsen i kommunen havde besluttet at fastholde påtalen. Af e-mailen fremgik det at kommunen lagde vægt på at A havde talt om sit arbejde i andres påhør, at A havde talt om konkrete hændelser, og at A havde talt om disse forhold med nogen der ikke var part i sagen. Kommunen nævnte i e-mailen også at A havde indrømmet at hun havde talt om et barn, og at kommunen ikke kunne acceptere denne adfærd. Endelig fremhævede kommunen at der kun var givet en påtale og ikke en advarsel.

Af fagforbundets e-mail af 24. september 2008 til kommunen fremgik det at forbundet og kommunen efterfølgende havde et møde med en generel drøftelse af kommunens praksis vedrørende de ansattes tavshedspligt. Kommunen har påført e-mailen af 24. september 2008 en håndskrevet bemærkning

om at parterne ved et møde den 31. oktober 2008 blev enige om ikke at tage et referat af mødet.

Jeg modtog den 11. november 2008 fagforbundets klage af 3. november 2008. I klagen redegjorde forbundet for at foreningen ikke mente at der var sket et brud på tavshedspligten. Forbundet henviste bl.a. til at der ikke blev nævnt navne eller perioder, hvilket ville have muliggjort en identifikation af barnet, og at barnets personlige interesser ikke var blevet krænket fordi barnet ikke var blevet identificeret.

I et brev af 12. november 2008 bad jeg om kommunens eventuelle bemærkninger til klagen og om at låne sagens akter.

Kommunen skrev den 23. december 2008 bl.a. følgende:

"I den forbindelse skal Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen bemærke, at det er forvaltningens opfattelse, at (A) i forbindelse med hændelsen i bussen har handlet uhensigtsmæssigt (brudt sin tavshedspligt) og udvist en upassende og ikke anstændig opførsel i situationen, hvorfor forvaltningen har fundet det nødvendigt at tilrettevise (A) for at undgå en gentagelse i fremtiden.

Det er ligeledes forvaltningens opfattelse at ansatte i den offentlige forvaltning i almindelighed gerne må tale om de opgaver og funktioner som de varetager i det daglige, men at der imidlertid er grænser for, i hvilket omfang de ansatte må videregive oplysninger, som de har fået til kendskab i forbindelse med deres funktion, og hvorfor der ikke er fri adgang til at videregive oplysninger om enkeltpersoner, hvis sager ansatte, har været part i.

Faktuelt har (A) omtalt sit arbejde i andres påhør i det offentlige rum. (A) omtaler konkrete negative hændelser med en tredjeperson som ikke er direkte part i sagen og ej heller er ansat på den samme arbejdsplads som (A). (A) erkender, at hun har omtalt et barn fra sit arbejde og ikke blot børn i almindelighed, hvilket er en adfærd forvaltning ikke kan acceptere.

Forvaltningens holdning er, at offentlige ansatte har tavshedspligt bl.a. når en oplysning er nødvendigt at hemmeligholde for at varetage væsentlige hensyn til bl.a. private interesser, herunder hensyn til enkeltpersoners personlige og interne forhold.

Fagforbundet (X) er af den opfattelse, at der ved udtalelserne i sagen ikke er sket brud på tavshedspligten, da der ikke er personlige interesser for det pågældende barn, som er blevet krænket ved samtalen i bussen.

En opfattelse der ikke deles af forvaltningen der derimod mener, at barnet og dennes personlige interesser netop bliver udstillet og krænket ved udtalelserne.

Forvaltningen har forståelse for, at ansatte til tider kan have brug for at 'læsse af', men er af den opfattelse, at dette ikke skal ske i det offentlige rum (en bus), men at dette i stedet bør finde sted på arbejdspladsen og over for enten en kollega eller den daglige ledelse.

Fagforbundet (X) giver i deres henvendelse til ombudsmanden udtryk for, at forvaltningen har udvidet fortolkningen af tavshedspligten. Denne opfattelse deles ikke af forvaltningen eftersom der ikke kan pålægges den ansatte en videre tavshedspligt.

Brud på tavshedspligten anses for en alvorlig tjenesteforseelse, der kan udløse forskellige sanktioner afhængig af grovheden af bruddet. Det fremgår af (X) henvendelsen at forvaltningen ikke har opfyldt proportionalitetsprincippet, hvilket forvaltningen ikke er enige i. Forvaltningen meddeler alene (A) en tilrettevisning/påtale i sagen for at undgå en gentagelse i fremtiden samtidig med at tavshedspligten indskræpkes.

Det skal bemærkes at forvaltningen er af den opfattelse, at (A) anciennitet ikke på nogen måde kan tale for, at der ikke skal ske en tilrettevisning. Tværtimod taler (A)'s anciennitet for, at hun burde vide bedre, ligesom det heller ikke er en undskyldende omstændighed, at (A) aldrig tidligere har modtaget en sanktion i sit ansættelsesforhold."

Fagforbundet kommenterede i et brev af 8. januar 2009 kommunens udtalelse. Forbundet skrev i brevet bl.a. at det var dets opfattelse at påtalen var givet for brud på tavshedspligten og ikke fordi A havde opført sig upassende eller uhensigtsmæssigt sådan som kommunen skrev i udtalelsen af 23. december 2008. Foreningen præciserede også at A's samtale i bussen foregik med en støttepædagog der stadig var ansat i kommunen.

På baggrund af forbundets brev af 8. januar 2009 kom kommunen med uddybende bemærkninger til sagen i et brev af 5. marts 2009. Kommunen skrev i den forbindelse bl.a. følgende:

"I forhold til (X)'s indledende bemærkninger synes det at fremgå, at forvaltningen har udvidet påstand i sagen. Dette kan forvaltningen imidlertid ikke genkende. Forvaltningen fastholder at (A) har fået en påtale for brud på tavshedspligten.

Det skal oplyses, at det ikke på noget tidspunkt i den tjenstlige samtale kommer frem, at der er tale om en kollega, men alene at (A) taler med en anden person. Det er først i (X)'s skrivelse til ombudsmanden af 03.11.2008, at det fremgår at (A) omtaler en *tidligere* kollega. Af (X)'s henvendelse til ombudsmanden den 08.01.2009 fremgår det at der er tale om en kollega.

Hvorvidt der er tale om en tidligere eller nuværende kollega har forvaltningen ikke mulighed for at kommentere, da forvaltningen ikke kender pågældendes navn. (X) har ikke før sagen blev forelagt Folketingets Ombudsmand fremført dette, hvorfor det ikke har været en del af grundlaget i sagen.

Forvaltningen er midlertidig af den opfattelse, at selvom det måtte være tilfældet at (A) taler med en kollega/tidligere kollega ændrer det ikke på at hun omtaler sit arbejde i andres påhør i offentligt rum.

Forvaltningen har forståelse for, at kollegaer har brug for at tale sammen om jobbet og de hændelser der finder sted i dagligdagen, men dette må bare ikke ske i det offentlige rum på en måde som i denne sag, hvor drengen og hans personlige interesser bliver udstillet og krænket ved de udtalelser (A) fremkommer med i samtalen.

Forvaltningen er ikke enig i (X)'s opfattelse, at (A) ikke omtaler et bestemt barn. Det fremgår af sagens akter (referat af tjenstlig samtale af 13.08.2008 tiltrådt af både (A) og af (X)) at (A) har omtalt et bestemt barn i offentligt rum (en bus), hvilket som nævnt i forvaltningens brev af 23.12.2008 adresseret til Folketingets Ombudsmand er en adfærd forvaltningen ikke kan acceptere."

Fagforbundet skrev den 24. marts 2009 til mig at foreningen ikke havde yderligere bemærkninger til sagen.

NOTER: (*) FOB 2002, s. 182, FOB 2003, s. 699, og FOB 2005, s. 170.